

ЗВІЛЬНЕННЯ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

25-го жовтня 1943 року

– день звільнення м. Дніпропетровська
від німецько-фашистських загарбників

Уже майже сім десятиліть відділяє всіх нас від того страшного дня, коли в кожному українську сім'ю надійшла зловісна звістка про початок великої кровопролитної війни. Безжальне колесо минулої війни прокотилося по українській землі, залишивши за собою розруху і безліч людських жертв. Справжній масштаб цих великих втрат неможливо оцінити. Та навіть всевладний час не в змозі стерти із нашої пам'яті згадку про ті страшні і величні події. Нам ніколи не забути цієї страшної трагедії.

Ми завжди пам'ятаємо про тяжкі перші роки війни, коли доводилося відступати, віддаючи ворогу рідну землю, і героїзм та стійкість захисників Вітчизни, і грандіозні битви, в ході яких вдалося зламати хребет фашистської армади, і визволення Європи, і світлий день Перемоги.

Пам'ятаємо і воєнні дії на території нашої малої батьківщини, рідної та любої нам Дніпропетровщини. І зараз, у ці жовтневі дні, згадуємо події, які передували її звільненню від ярма окупації.

Дніпропетровськ був окупований фашистами у серпні 1941 року, і лише через два роки - **25 жовтня 1943 року** - у місто увійшли радянські війська. А увечері того ж дня залпами з 234 знарядь Москва салютувала на честь звільнення Дніпропетровська. Сімнадцять учасників форсування Дніпра на ділянці Лоцманська Кам'янка - Старі Кайдаки за свої подвиги були удостоєні звання Героя Радянського Союзу.

Дніпропетровськ в роки німецької окупації

Дніпропетровськ в роки німецької окупації

Звільнення міста Дніпропетровська й області було частиною великого літнього наступу Червоної армії в 1943 році. У вересні першими на територію нашої області вступили війська Степного і Південно-Західного фронтів. Тепер уже радянські війська форсували складну природну перепону - Дніпро.

Гітлерівці перетворили оборонні споруди на правому березі Дніпра в так званій «Східний вал європейської міцності». Берегові лінії ріки були обладнані дотами, дзотами, артилерійськими позиціями, окопами в декілька рядів, дротовими загородженнями і протитанковими ровами. Уздовж оборонного рубежу проходила шосейна дорога, що зв'язувала всі укріплення і дозволяла маневрувати силами.

Директива Ставки Верховного Головнокомандування від 9 вересня 1943 р. «Про швидке і рішуче форсування рік і нагородження особового складу за успішне форсування водяних перепон» наказувала з виходом на Дніпро перейти його, захопити на правому березі плацдарми, що дозволили б розгорнути сили для подальшого наступу.

На Дніпропетровському напрямку наступ вели війська Південно-Західного (із 20 жовтня 1943 р. 3-го Українського) фронту під командуванням генерала армії Р.Я.Малиновського і Степового (із 20 жовтня 1943 р. 2-го Українського) фронту під командуванням генерала армії І.С.Конєва. За розробленим командуванням 2-го Українського фронту планом наступальної операції вирішено завдати удару по ворожих з'єднаннях з уже захоплених плацдармів у напрямку П'ятихатки - Кривий Ріг і далі на Апостолово, щоб відрізати шляхи відступу військам ворога в районі міста Дніпропетровська. Розгром Дніпропетровського угруповання противника був доручений військам 3-го Українського фронту.

Ранком 15 жовтня ударні з'єднання Степового фронту перейшли в наступ. Головні сили йшли в напрямку П'ятихатки - Кривий Ріг. Для посилення наступального тиску в бій була введена 5-а гвардійська танкова армія під командуванням генерала Ротмістрова. Розвиваючи наступ, радянські війська оволоділи залізничною станцією - П'ятихатками.

Німці перекинули в район прориву чотири нові дивізії і направили удар по флангах Степового фронту, чим призупинили їхнє просування. Незважаючи на контрудар німців, наступ радянських військ у центрі розвивався успішно.

Розширивши прорив оборони ворога по фронту до 70 кілометрів і вглибину до 100 кілометрів, танкові і механізовані з'єднання прорвалися до Кривого Рогу. Але це було тільки початком битви за цей стратегічно важливий населений пункт. Стиснути коло не вдалося, але були забезпечені сприятливі умови для розгортання наступу 3-го Українського фронту.

Скориставшись тим, що німецькі сили сконцентровані на криворізькому напрямку, 46-а і 8-а армії 3-го Українського фронту 23 жовтня перейшли в наступ у районі міста Дніпропетровська. Дніпро тут ще з вересня форсували за трьома напрямками: із північного сходу - біля села Аули, із півдня - біля селищ Військове – Вовніги, а також у безпосередній близькості від міста - біля селищ Діївки і Лоцманської Кам'янки. Рішучими діями 46-а і 8-а армії значно розширили плацдарм на правому березі Дніпра, створивши для гітлерівських військ загрозу повного оточення.

Опір ворога був врешті-решт зламано. Війська 3-го Українського фронту **25 жовтня 1943 року звільнили Дніпропетровськ**. У боях за місто відзначилися підрозділи 39-ої гвардійської стрілецької дивізії 8-ої гвардійської армії. При форсуванні Дніпра біля села Чаплі 120-им стрілецьким полком цієї дивізії, яким командував полковник Мазний, відзначився агітатор полку капітан Рудніченко. Цілу добу він із купкою бійців відбивав атаки переважаючих сил ворога, забезпечивши переправу полку. Рудніченку за героїзм, виявлений у боях на правому березі Дніпра, було надане звання Героя Радянського Союзу.

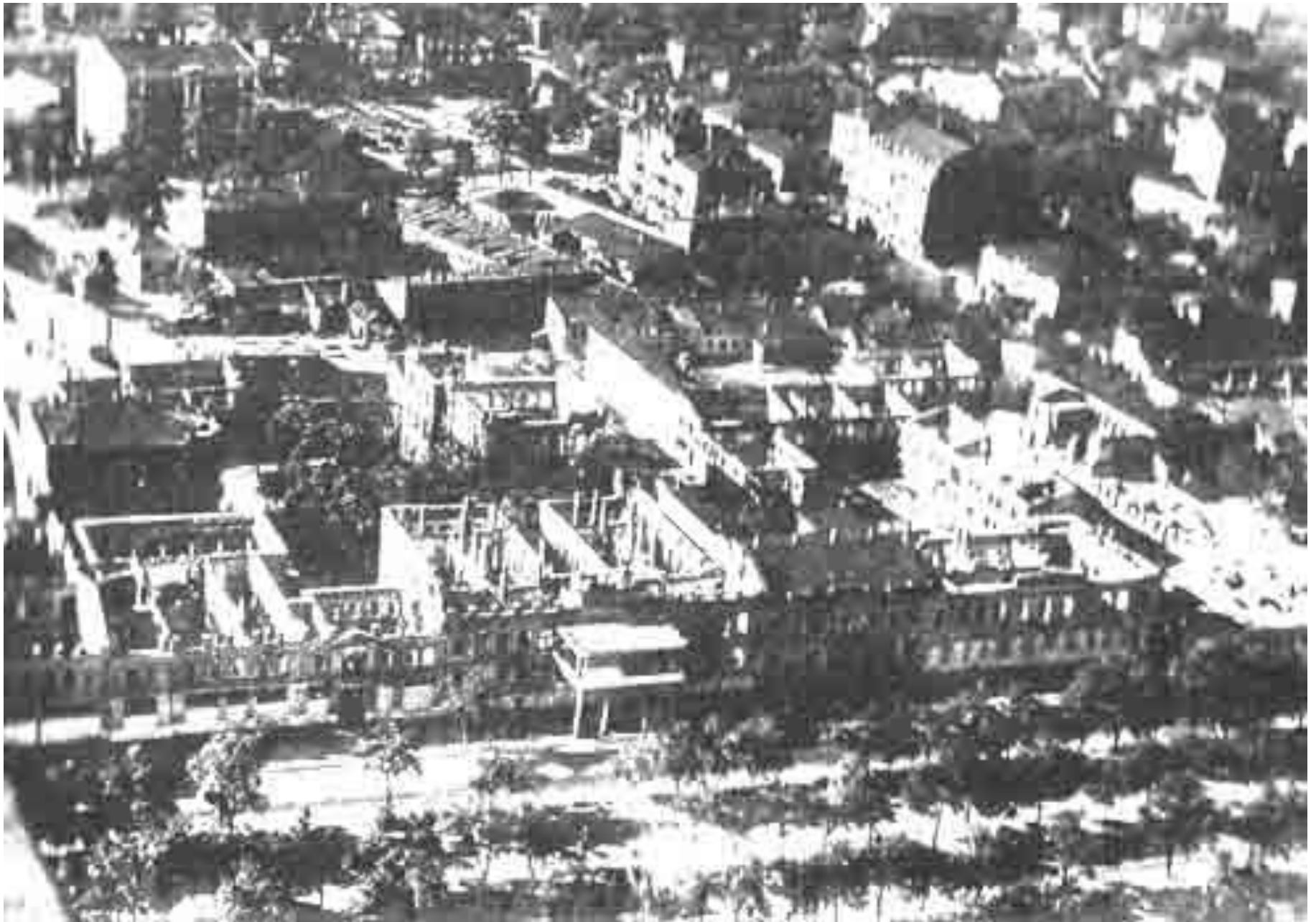

RIC.UA

Також у битві за Дніпропетровськ
успіли воїни 152-ї
стрілецької дивізії 46-ї армії, яких
нагородили за цю операцію
орденом Червоного Прапора.

Проспект К.Маркса. Руїни будинків і крамниць. 1943 р.

Радянські війська у звільненому Дніпропетровську

В знаки Перемоги над ворогом і визволення Дніпропетровська від німецько-фашистських загарбників Москва салютувала 20-ма артилерійськими залпами з 224 знарядь. Адже місто мужньо боролось під час Великої Вітчизняної війни.

У той же день, 25 жовтня 1943 року, було визволено місто Дніпродзержинськ. У боях за Дніпропетровськ і Дніпродзержинськ також треба відзначити війська генерал-майора В.В.Глаголева, генерал-майора І.С. Кособуцького, генерал-майора авіації В.О.Судця, уродженця Дніпропетровська, артилеристів генерал-лейтенанта М.І.Недєліна і генерал-майора М.С. Алексєєнка. Багато воїнів були удостоєні звання Героя Радянського Союзу.

Звільнення Дніпропетровської області закінчилося в районі Кривого Рогу і Нікополя в лютому 1944 р.

Командир 8-ої танкової дивізії Ю. Г. Пушкін. 1941 рік

Визволення Дніпропетровська, як і визволення Дніпропетровської області та всієї України, проходило крок за кроком, район за районом, місто за містом. Надзвичайно важко було нашому народу здобути Перемогу. Буквально кожен шматок нашої землі облитий кров'ю людей, які вчинили героїчний подвиг заради наступних поколінь. Ми будемо пам'ятати це завжди. За мужність і героїзм 59 воїнським частинам та з'єднанням було присвоєно імена населених пунктів області, які вони звільняли. Високого звання Героя Радянського Союзу удостоєні 33 воїни 46-ої армії, які відзначилися при форсуванні Дніпра та звільненні Дніпропетровська і Дніпродзержинська. В цілому ж за роки Великої Вітчизняної війни Героями Радянського Союзу стали чимало наших земляків, а деякі з них цього звання удостоєні двічі.

Скульптурна композиція "Форсування Дніпра"

За офіційними даними, зараз в Дніпропетровську мешкає 127 ветеранів Великої Вітчизняної війни, які звільняли обласний центр від фашистських загарбників.

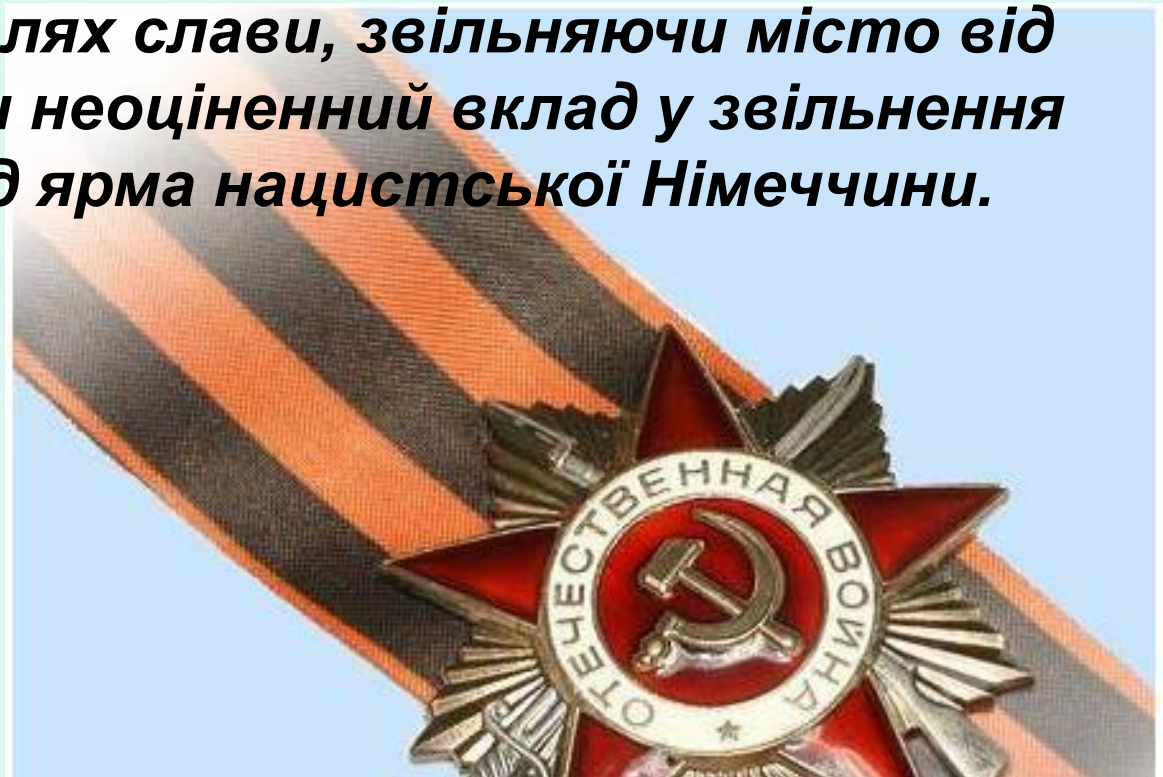
Ми пам'ятаємо цих людей, які дали нам волю, які відвоювали її своїм потом і кров'ю, віддавши свої життя.

Пам'ять – це найвеличніше й найголовніше.

Але кожна дата для людей стає значимою та пам'ятною лише тоді, коли вони до неї відносяться із великою шаную та розумінням масштабності подій. Саме 70-та річниця звільнення Дніпропетровська від німецько-фашистських загарбників сприймається як свято пам'яті та людської вдячності за велику самопожертву тисяч солдатів, які полягли на полях слави, звільняючи місто від ворога, зробивши неоціненний вклад у звільнення всієї України від ярма нацистської Німеччини.

Хай ростуть, веселяться й радісно гуляють діти, хай спокійно й щасливо живе наш народ, хай люди пам'ятають та не забувають якою ціною нам дісталось мирне життя. Їхній подвиг вічний...

